

REDEMOS

RECONFIGURING EU DEMOCRACY
SUPPORT. TOWARDS A SUSTAINED
DEMOS IN THE EU'S EASTERN
NEIGHBOURHOOD

Стислий огляд політики 1

Тенденції та моделі сприяння демократії в країнах східного сусідства ЄС у період з 2005 по 2022 рік

Марина Рабінович та Стівен Кімелл, квітень 2025

Funded by
the European Union

The REDEMOS project has received funding from the European Union's Horizon Europe research and innovation programme under grant agreement No 101061738. The Associated Partner University of Surrey has received funding from UK Research and Innovation (UKRI) under the UK government's Horizon Europe funding guarantee under grant number 10040721. The Associated Partner University of St. Gallen has received funding from the Swiss State Secretariat for Education, Research and Innovation (SERI). Views and opinions expressed are, however, those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union, UKRI and SERI. Neither the European Union nor UKRI or SERI can be held responsible for them.

Загальний розклад

Протягом останніх п'яти років обсяг офіційної допомоги розвитку (ODA/ОДР), що надається шести країнам, що межують на сході з ЄС, неухильно зростає. Однак ЄС та його держави-члени, які є найбільшими у світі донорами ОДР, стикаються з труднощами в ефективній координації допомоги через велику численність донорів та відмінності в їх пріоритетах. **Забезпечення узгодженості допомоги у розвитку демократії є особливо складним**, ураховуючи суперечливий характер самої допомоги розвитку демократії та дестабілізуючий вплив Росії у цьому регіоні. **Ефективне управління допомогою у розвитку демократії потребує загального розуміння моделей демократії та її взаємозв'язку з такими суміжними концепціями**, як права людини, верховенство закону та гендерна рівність.

З метою кращого розуміння цих проблем дослідницька група REDEMOS проаналізувала **моделі фінансування демократії в країнах східного сусідства ЄС** на основі **набору даних**, що охоплює **1474 проекти сприяння демократії за період з 2005 до 2022 року**. Він включає показники внеску від інституцій ЄС (184,25 млн дол. США), держав-членів ЄС (146,62 млн дол. США), США (139,07 млн дол. США) та міжнародних організацій (26,33 млн дол. США). Аналіз класифікує демократію за шістьма моделями: електоральною, ліберальною, партисипативною, егалітаристською, миротворчою та феміністською, а також розглядає фінансування проектів у галузі належного управління, прав людини та верховенства закону.

Результати аналізу свідчать про необхідність **покращення координації донорів, стандартизованої звітності та постійної взаємодії у пріоритетних галузях** для максимального підвищення ефективності допомоги демократії в країнах, що є східними сусідами ЄС.

Ключові висновки

- Аналіз допомоги демократії ускладнюється **відсутністю єдиного стандарту для назв та описів проектів у Бібліотеці ОЕСР**. Зважаючи, що звітність ЄС та держав-членів відзначається суперечливістю, ця обставина поглиблює проблему. Тоді як деякі проекти подають чітке розуміння фінансованих заходів, інші надають розпливчатий опис або опис взагалі відсутній, що ускладнює для дослідників та політиків оцінку актуальності та ефективності проектів.
- **Фінансування допомоги демократії в країнах на східних межах ЄС значно зросло з 2005 по 2022 рік**: допомога ЄС сягла піку в 2015 році, й склала 23,7 мільйона дол. США, допомога держав-членів ЄС досягла рекордно високого рівня в 2021 році, при загальній сумі 22,2 мільйона дол. США, а допомога США, що становила 20,3 мільйона дол. США, була найвищою у 2020 році. Цей перебіг створює можливості для розширення ініціатив, однак водночас і проблеми щодо координації донорів, оскільки зміна пріоритетів фінансування та різниця в моделях демократії вимагають покращеного узгодження на уникнення дублювання та максимізації впливу.
- Незважаючи на загальну чисельність проектів сприяння демократії в країнах східного сусідства ЄС у період з 2005 по 2022 рік у понад 1000 проектів, лише 65 з них отримали фінансування, що перевищувало 1 мільйон дол. США. **Більшість цих проектів були короткостроковими та фрагментарними, при вираженій нестачі їх послідовності, особливо в контексті електоральної та феміністської моделей**. Це викликає сумніви щодо довгострокової перспективи їх впливу та побоювання у необхідності постійної взаємодії, що виходить за межі електоральних циклів та заходів кризового втручання.
- Незважаючи на широкий спектр моделей виборчої демократії, включно виборче право, фінансування партій, використання засобів масової інформації, моніторинг виборів та інституційну спроможність, **фінансування ЄС та державами-членами ЄС підтримки виборів у країнах східного сусідства між 2005 і 2022 роками було мінімальним і рідко перевищувало 1 мільйон дол. США на рік**. Кілька помітних сплесків були пов'язані переважно з виборами в Україні, що підкреслює необхідність більш активної взаємодії, зокрема у протидії втручання Росії у вибори.
- Аналіз **допомоги ЄС розвитку демократії** виявляє складний, багатомодельний ландшафт фінансування, яке балансує між стратегічним та реакційним підходами, коли донори адаптуються до політичних подій, водночас підтримуючи довгострокову взаємодію за різними моделями демократії.

Рекомендації щодо політики

На основі емпіричного аналізу всіх 1474 проєктів, зареєстрованих у Бібліотеці ОЕСР за період 2005-2022 років, REDEMOS пропонує такі рекомендації в сфері політики:

- **Запровадження** єдиних стандартів щодо обсягу даних за проєктами допомоги демократії ЄС та держав-членів ЄС, відомості котрих підлягають внесенню до бібліотеки ОЕСР, а також їх класифікації.
- **Забезпечення** більшої узгодженості пріоритетів фінансування та кращої координації щодо сутності проєктів розвитку демократії між ЄС, його державами-членами та іншими суб'єктами, що діють у країнах, що межують на сході з ЄС.
- **Посилене** залучення ЄС та держав-членів ЄС до виборчої моделі в країнах східного сусідства ЄС, зокрема з метою підвищення їх стійкості до цифрових загроз виборчому процесу.
- **Дослідження** можливостей для Європейської комісії та держав-членів ЄС щодо забезпечення безперервності допомоги демократії, особливо коли таке забезпечення очікувано сприяє підвищенню ефективності та впливу заходів підтримки.
- **Розгляд** діяльності чисельних зацікавлених сторін на підтримку децентралізації та розширення місцевих прав і можливостей в Україні за «U-LEAD з Європою» як потенційною моделлю довгострокової підтримки пріоритетних реформ у країнах східного сусідства ЄС та за їх межами.
- **Утримання** від розгляду довгостроковості та безперервності як імперативів для участі ЄС та держав-членів ЄС у країнах східного сусідства ЄС, з використанням натомість оцінки портфеля для визначення актуальності та потенційного внеску проєктів у довгостроковій перспективі.

Повне дослідження – програмний документ REDEMOS: «Тенденції, моделі та координація допомоги ЄС, держав-членів та міжнародних організацій країнам на східному кордоні ЄС» – доступно за посиланням: <https://redemos.eu/resources/publications/policy-papers/>

**REDEMOS: REconfiguring EU DEMOcracy Support.
Towards a sustained demos in the EU's Eastern Neighbourhood**

REDEMOS- 101061738

HORIZON-CL2-2021-DEMOCRACY-01-04

Dr Mădălina Dobrescu, NTNU
info@redemos.eu

 redemos.eu

 [@REDEMOS_eu](https://twitter.com/REDEMOS_eu)

 [REDEMOS Horizon Europe Project](https://www.linkedin.com/company/redemos-horizon-europe-project/)